

ChatGPT platformasi va uning asosiy imkoniyatlari

ChatGPT — OpenAI tomonidan ishlab chiqilgan ilgʻor til va multimodal model boʻlib, hozirgi kunda GPT-4o arxitekturasi asosida faoliyat yuritadi. Bu platforma oʻqituvchilarga matnli kontent yaratish, savollarga tezkor javob olish va interaktiv dars materiallarini tayyorlash imkonini beradi. Model nafaqat matn, balki rasm va qisqa audio-video mazmunlarini ham tahlil qila oladi, shuningdek, tezkor dialog rejimida ovoz orqali muloqot qilish imkonini beradi. Oʻqituvchilar uchun ChatGPT dars rejasini tuzish, test savollarini yaratish, matnni tahrir qilish va ijodiy vazifalarni avtomatlashtirishda sezilarli vaqt tejashni taʼminlaydi. Kod yozish koʻnikmasi talab qilinmaydi, interfeys toʻliq oʻzbek, rus va ingliz tillarida mavjud.

1. Hisob yaratish va tizimga kirish

ChatGPTʼda yangi hisob ochish va tizimga kirish uchun brauzerdan <https://chat.openai.com/> manziliga oʻting yoki Android/iOS mobil ilovasini yuklab oling. Saytga kirganingizdan soʻng, “**Регистрация**” (Roʻyxatdan oʻtish) tugmasi orqali elektron pochta, Google, Apple yoki Microsoft SSO (yagona kirish tizimi) orqali avtorizatsiya qilishingiz mumkin. Elektron pochtingizga kelgan tasdiqlash havolasini bosib, email manzilingizni tasdiqlang. Ikki bosqichli autentifikatsiya (2FA) va telefon raqamini tasdiqlash hisob xavfsizligini oshirish uchun tavsiya etiladi. Roʻyxatdan oʻtgach, tizim avtomatik ravishda ish maydoniga yoʻnaltiradi; mobil ilovada biometrik kirish funksiyasi ham qoʻshilgan boʻlib, bu jarayonni yanada soddalashtiradi. Natijada model bilan ishlash uchun ish maydoni ochiladi.

2. Interfeys bilan tanishish

ChatGPT interfeysidagi asosiy boʻlim va tugmalarni oʻrganish foydalanuvchiga platformadan samarali foydalanish imkonini beradi. Yangi versiyada chap panelda avvalgi suhbatlar tarixi, shaxsiy GPT modellari va favvoraga oʻxshash “**Prompt Library**” (Promptlar kutubxonasi) boʻlimlari joylashgan. “**Новый чат**” (Yangi suhbat) tugmasi orqali yangi muloqot boshlash, “**История**” (Tarix) boʻlimidan esa avvalgi suhbatlar roʻyxatini koʻrish mumkin.

Yuqori menyuda “**Explore GPTs**” (GPT’larni kashf etish) tugmasi orqali boshqa foydalanuvchilar yaratgan maxsus modellarga o’tish mumkin. Pastda “**Введите сообщение...**” (Xabar yozing...) oynasi joylashgan bo’lib, bu yerga prompt kiritiladi. Xabarni jo’natish uchun “**Отправить**” (Jo’natish) tugmasini bosing yoki Enter tugmasini bosing. Yuqori o’ng burchakda “**Настройки**” (Sozlamalar) — til, mavzu, maxfiylik kabi sozlamalarni o’z ichiga oladi. Mavzuni «Yorug’» yoki «Qorong’u» rejimga almashtirish uchun profil belgisini bosing.

3. Prompt yozish va muloqotni boshlash

Modeldan aniq va tushunarli javob olish uchun to’g’ri prompt yozish juda muhim. “**Введите сообщение...**” oynasida savolingizni kontekst bilan boyitib, istalgan formatni (maqola, xat, jadval) ko’rsating. Masalan, “Rus tili darsi uchun 5 ta test savolini tuz” yoki “7-sinflar uchun ‘Fotosintez’ bo’yicha uch bosqichli laboratoriya mashg’uloti tavsifini yoz”. “**Отправить**” tugmasini bosing yoki Enter bosib, model javobini kuting. Yangi noyob imkoniyat — “**Instant Suggestions**” (Tezkor takliflar): xabar yozayotgan paytda ChatGPT ilova ichida muqobil prompt variantlarini taklif qiladi. Natijada ChatGPT strukturali va informatsion javob beradi.

4. Tarixni saqlash, Memory va qayta ishlatish

Muhim suhbatlarni saqlash va keyin ularga qaytish imkoniyati foydalanuvchi tajribasini sezilarli darajada yaxshilaydi. 2025-yildan boshlab ChatGPT “**Memory**” (Xotira) funksiyasini joriy etdi: model sizga qulay bo’lgan uslub, afzal mavzular yoki takroriy talablarni eslab qoladi. Memory-ni «Settings → Personalization» (Sozlamalar → Shaxsiylashtirish) bo’limida yoqish yoki o’chirish mumkin. Har bir suhbat avtomatik ravishda “**История**” (Tarix) bo’limida saqlanadi; kerakli suhbat sarlavhasini bosib qayta davom ettirish, nomini “**Переименовать**” (Qayta nomlash) tugmasi bilan o’zgartirish yoki “**Экспорт чата**” (Chat eksporti) orqali PDF/Markdown ko’rinishida yuklab olish mumkin. Natijada oldingi savollar va javoblar istalgan vaqtda mavjud bo’ladi.

5. Sozlamalar va tilni tanlash

Interfeys tilini va maxfiylik parametrlarini sozlash uchun profil menyusidagi “**Настройки**” (Settings) oynasiga kiring. “**Language**” (Til) bo‘limidan “Русский” (Rus) o‘rniga “**Узбекский**” (O‘zbek) ni tanlashingiz mumkin. “**Theme**” (Mavzu) bo‘limida “Светлая” (Yorug‘) yoki “Тёмная” (Qorong‘u) rejimni belgilang. “**Data Controls**” (Ma’lumotlarni boshqarish) bo‘limida suhbat tarixini saqlamaslik opsiyasini faollashtirishingiz mumkin. “**Chat History & Training**” opsiyasi orqali ma’lumotlaringizni OpenAI modelini qayta o‘qitishda ishlatilishini cheklaysiz. “**Notifications**” (Bildirishnomalar) bo‘limida mobil push-xabar va elektron pochta ogohlantirishlarini boshqarish mavjud. Natijada interfeys siz xohlagan tilga o‘tkaziladi va kerakli maxfiylik sozlamalari amalga oshiriladi.

6. Premium funksiyalar (Plus, Teams va Enterprise)

Kengaytirilgan imkoniyatlardan foydalanish uchun ChatGPT turli premium rejalarini taklif etadi. **GPT-4o** yuqori tezlik, kengroq kontekst (128 000 token) va multimodal imkoniyatlarni taqdim etadi. **Plus** rejasi yakka foydalanuvchilar uchun oyiga 20 USD atrofida bo‘lib, DALL·E 3 orqali rasm generatsiyasi, Advanced Data Analysis (sobiq Code Interpreter) va real vaqt internet qidiruvi bilan kengaytirilgan. **Teams** rejasi (kamida 5 foydalanuvchi) birgalikda working space, markazlashtirilgan billing va GPT-builder bo‘limini beradi. **Enterprise** tarifi esa cheksiz kontekst, SAML-SSO (yagona kirish) va ma’lumotlar rezidenti bo‘limlarini qo‘llab-quvvatlaydi. Bu premium funksiyalar orqali siz GPT-4, maxsus GPT modellar, kod interpretatori va rasm generatsiyasi kabi imkoniyatlarga ega bo‘lasiz.

7. ChatGPT modellarini solishtirish

ChatGPT versiyalari o‘rtasidagi farqlarni tushunish o‘quv maqsadini qondiradigan modelni tanlashga yordam beradi. **ChatGPT-3.5** bepul rejada mavjud bo‘lib, tez javob beradi, ammo kontekst 16 000 token bilan cheklangan. **GPT-4o** aniq va chuqur tahlil, 128 000 tokenli kontekst va rasm-audio kiritmalarini tushunish qobiliyatiga ega. Shaxsiy GPT (Custom GPT) lardan foydalanib, darslik, sinf darajasi va test formatiga moslashuvchan model yaratasiz; bu xususiyat Plus va yuqori rejalar uchun ochiq.

8. Amaliy misollar

ChatGPT dars uchun tayyor kontent namunalarini yaratishda juda foydali. O'qituvchilar ChatGPT'dan samarali foydalanishga tayyor bo'lishlari uchun quyidagi misollardan foydalanishlari mumkin:

- **Matn yaratish:** “Ota-onalarga tabrik xati yoz” deb so‘rash orqali tezda rasmiy yoki norasmiy xat loyihasini olish mumkin.
- **Test savollari:** “Tarix darsi uchun 10 ta test tuz” buyrug‘i bilan ma’lum bir mavzu bo‘yicha test savollari generatsiya qilinadi.
- **Sxema tavsiyalari:** “Fotosintez bosqichlari sxemasini tavsiya qil” deb so‘rash orqali murakkab jarayonlarning vizual tavsifini olish mumkin.
- **Vizual diagramma:** Biologiya darsida “Fotosintez jarayonini rasmga izoh bilan chizib ber” deb so‘rasangiz — ChatGPT DALL·E 3 yordamida vizual diagramma yaratadi.
- **Esse yozish:** Tarix fanida “1920-yillarda Markaziy Osiyodagi ijtimoiy-siyosiy islohotlar haqida 500 so‘zli esse yoz” deya buyurib, matnni grammatik tahlil bilan olish mumkin.
- **Simulyatsiya skripti:** Fizika laboratoriyalari uchun “Diffuziya tezligini o‘lchash bo‘yicha interaktiv simulyatsiya skriptini ADA (Advanced Data Analysis) yordamida Python‘da yoz” kabi vazifalar ham bajariladi.

9. Yakuniy xulosa

ChatGPT 2025 yilda o‘qituvchilar faoliyatini tubdan soddalashtiruvchi ekotizimga aylandi. GPT-4o ning multimodal tahlil, DALL·E 3 generatsiyasi va Advanced Data Analysis kabi kengaytmalar dars dizaynini kompleks darajaga olib chiqadi. ChatGPT — texnik bilim talab qilmaydigan o‘qituvchilar uchun ajoyib yordamchi. Matnlar, test savollari, sxema va boshqa materiallarni tezkor yaratish pedagogik jarayonni yaxshilaydi va o‘qituvchilarga asosan metodik ishlarga e’tibor qaratish, kreativ yondashuv va talabalarning individual o‘zlashtirishlariga ko‘proq vaqt ajrata olish imkonini beradi. Platforma tezkor, intuitiv va xavfsiz bo‘lib, pedagogik jarayonda zamonaviy raqamli hamrohga aylanadi.